

59 χώρες

3.714 αθλητές

385 αθλήτριες

Η ΕΠΟΧΗ

Μέσα από τα συντρίμια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, η Ευρώπη προσπαθούσε να ανασυγκροτηθεί μοιρασμένη στα στρατόπεδα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Σοβιετικής Ένωσης. Στα τέλη του 1945, το τοπίο είχε διαμορφωθεί πάνω από τα χαλάσματα και οι μηχανισμοί είχαν μπει σε λειτουργία: Η άλλοτε κραταιά Γαλλία θα έχανε σχεδόν όλες τις αποικίες της, ξεκινώντας από την Ινδοκίνα (9 Μαρτίου του 1945), και παρά τη σθεναρή αντίσταση του στρατηγού Ντε Γκολ θα μετατρεπόταν σε έναν πρόσκαιρο δορυφόρο των Ηνωμένων Πολιτειών, που αναδείχθηκαν η νέα υπερδύναμη της οικουμένης. Η Βρετανία, αργά αλλά σταθερά, έχανε όλα της τα ερείσματα ανά τον κόσμο. Από τα σπλάχνα της παλιάς αυτοκρατορίας είχαν ξεπηδήσει τα ανεξάρτητα κράτη της Ινδίας και του Πακιστάν (14 Αυγούστου 1947) και του Ισραήλ (14 Μαΐου του 1948).

Το σχέδιο Μάρσαλ φάνταζε ως η αιχμή του αμερικανικού δόρατος που με όπλο το χρήμα για την ευρωπαϊκή ανασυγκρότηση επιχειρούσε τη διείσδυση στη γηραιά ήπειρο. Σοβιετικό αντίβαρο, η Κομεκόν δημιουργήθηκε στις 20 Ιανουαρίου του 1947 και απετέλεσε τον ιθύνοντα νου της ανασυγκρότησης στην Ανατολική Ευρώπη μοιράζοντας οικονομικούς ρόλους στους δορυφόρους της Μόσχας: Στη βιομηχανική και πετρελαιοφόρο Ρουμανία ανατέθηκε η αγροτική παραγωγή.

Το αμερικανικό φλερτ με την ηττημένη Γερμανία οδήγησε Βρετανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο και Ολλανδία στη δημιουργία αντιγερμανικού δυτικοευρωπαϊκού μπλοκ (Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου του 1947) που πρόβλεπε την «αυτόματη» επέμβαση των εταίρων, αν κάποια από αυτές τις χώρες δεχόταν επίθεση «από οποιονδήποτε». Το NATO υποκατέστησε τον συνασπισμό αυτόν ανεβάζοντας τους εταίρους, αρχικά, σε δώδεκα (με τις ΗΠΑ και τον Καναδά ανάμεσά τους). Δημιουργήθηκε στις 4 Απριλίου του 1949. Η σοβιετική απάντηση με το Σύμφωνο της Βαρσοβίας ήρθε κάπως αργά (14 Μαΐου του 1955), όταν στο NATO είχε μπει και η Δυτική Γερμανία.

Είχε μεσολαβήσει η ρήξη Μόσχας Βελιγραδίου. Στις 27 Μαρτίου του 1948, το κατηγορητήριο της Σοβιετικής Ένωσης εναντίον της Γιουγκοσλαβίας έφτασε στα γραφεία της Κομινφόρμ. Η ετυμηγορία εκδόθηκε στις 28 Ιουνίου: Παρά την απελπισμένη μεσολαβητική προσπάθεια του ηγέτη της Βουλγαρίας, Δημητρώφ, η ρήξη Τίτο - Στάλιν ήταν γεγονός. Η Γιουγκοσλαβία καταδικαζόταν στην απομόνωση από τις χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού.

Στην Ελλάδα, πρωθυπουργός ανέλαβε, στις 3 Ιανουαρίου του 1945, ο στρατηγός Νικόλαος Πλαστήρας, επικεφαλής της «κυβέρνησης κατευνασμού», όπως αποκλήθηκε. Σχημάτισε την κυβέρνησή του, ενώ στα Τουρκοβούνια, τον Κηφισό και τον Πειραιά οι μάχες μαινόταν, ανάμεσα στους Άγγλους και στους άνδρες του ΕΛΑΣ. Και η αγγλική αεροπορία βομβάρδιζε ανελέητα χτυπώντας και αμάχους.

Ο Πλαστήρας βάλθηκε να ειρηνεύσει τη χώρα, παρ' όλες τις πιέσεις των Άγγλων και τις δυσκολίες. Οι συνομιλίες της κυβέρνησής του με την ηγεσία του ΕΑΜ κατέληξαν στη συμφωνία της Βάρκιζας (12 Φεβρουαρίου του 1945) με κυριότερο όρο τη διάλυση του ΕΛΑΣ. Η κυβέρνηση Πλαστήρα διατηρήθηκε, συνολικά, 94 μέρες. Από τις 8 Απριλίου του 1945 ως τις εκλογές της 31^{ης} Μαρτίου του 1946, παρέλασαν άλλες τέσσερις κυβερνήσεις. Στο μεταξύ, είχε επέλθει ο διχασμός. Ο ελληνικός εμφύλιος ξεκίνησε αιματηρός, τυπικά στις 30 Μαρτίου του 1946, ενώ από τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου επιβλήθηκε στους Έλληνες η παλινόρθωση των Γλίξμπουργκ. Ο εμφύλιος έληξε με τη συντριβή των κομμουνιστών τον Αύγουστο του 1949. Ο διχασμός έμελλε να διατηρηθεί πολύ ακόμα.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Με 15.000.000 νεκρούς στα πεδία των μαχών, η Σοβιετική Ένωση δεν είχε καμιά όρεξη να στείλει αθλητές στους αγώνες. Ούτε η Κίνα που θρηνούσε 3.500.000 νεκρούς και βρισκόταν στη δίνη του εμφυλίου. Στιγματισμένες από τον χαμό που προκάλεσαν, ταπεινωμένες από την ήττα και θρηνώντας από 3.500.000 νεκρούς στις μάχες και στις θάλασσες, Γερμανία και Ιαπωνία ούτε καν προσκλήθηκαν να μετάσχουν. Η μόνη συζήτηση που τις αφορούσε ήταν, αν θα έπρεπε να αφαιρεθούν από τους Γερμανούς και Ιάπωνες αθλητές τα ρεκόρ που κατείχαν.

Ούτε οι Γερμανοί είχαν καμιά όρεξη για αγώνες. Κατακτημένοι και χωρισμένοι σε τέσσερα κομμάτια (σοβιετικό, αμερικανικό, αγγλικό και γαλλικό) που επρόκειτο να μετεξελιχθούν στα κράτη της Δυτικής και της Ανατολικής Γερμανίας, με αφανισμένο το ένα δέκατο του πληθυσμού και με κατεστραμμένα τα μισά σπίτια, ενδιαφέρονταν μόνο για την επιβίωση. Και την αποτίναξη της ρετσινιάς, καθώς ο νεκρός πια Χίτλερ με την ψήφο του λαού είχε πάρει την εξουσία (1933) και με την ψήφο του λαού είχε αναλάβει δικτατορικές δικαιοδοσίες (1934). Τα «δεν ξέραμε», «δεν είδαμε» για τα στρατόπεδα εξόντωσης, που οι επιζώντες πρόφεραν δειλά ως δικαιολογία, ελάχιστους έπειθαν.

Στον Ειρηνικό, οι εξίσου ταπεινωμένοι Ιάπωνες πολύ θα ήθελαν να συμμετάσχουν αλλά δεν τους προέκυψε. Στη διάρκεια των αγώνων του Λονδίνου, ο Ιάπωνας κολυμβητής Φουρουχάσι πέτυχε στο Τόκιο παγκόσμια ρεκόρ στα 400 μ. ελεύθερο και 1.500 μ. ελεύθερο χωρίς όμως να του το αναγνωρίσουν ποτέ,

Κατεστραμμένο από τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς και τα πλήγματα των πυραύλων V-1 και V-2, το Λονδίνο δεν αρνήθηκε την τιμή να φιλοξενήσει την Ολυμπιάδα. Λιτά και με «κουπόνια». Οι αθλητές φιλοξενήθηκαν σε σχολεία και στρατώνες, ενώ η διατροφή περιοριζόταν στα απολύτως απαραίτητα, καθώς ακόμα και το γάλα μοιραζόταν στους Λονδρέζους με το δελτίο.

Μοναδικοί χωρίς προβλήματα, οι Αμερικανοί αθλητές διέθεταν «και του πουλιού το γάλα», καθώς μια αερογέφυρα από ιπτάμενα φρούρια B-17 τους προμήθευε μεγάλες ποσότητες κρέας, βούτυρο, ψωμί και γάλα. Φυσικό ήταν να σαρώσουν τα μετάλλια.

Παρ' όλα αυτά, οι αγώνες είχαν και μια τεχνολογική επιτυχία: Για πρώτη φορά, χρησιμοποιήθηκε το «φώτο φίνις» στα αγωνίσματα των δρόμων ταχύτητας.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Η Ολλανδέζα Φάνι Μπλάνκερς Κόεν ήταν 16 χρόνων όταν βρέθηκε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου το 1936 και προαλειφόταν για μεγάλη καριέρα. Τότε, η πιο μεγάλη επιτυχία της ήταν ότι κατάφερε να πάρει αυτόγραφο από τον Τζέσι Όουενς. Στους αγώνες, είχε καταταγεί 6^η στο ύψος και 5^η με την ομάδα της σκυταλοδρομίας 4x100 μ.

Δώδεκα χρόνια αργότερα, στο Λονδίνο, ήταν μια αξιοσέβαστη κυρία που πλησίαζε τα 29 της χρόνια, παντρεμένη, με δυο παιδιά και με μοναδική ασχολία την φροντίδα του σπιτιού. Η ολλανδική επιτροπή την είχε δηλώσει σε μια σειρά από αγωνίσματα και μάλλον καλώς είχε πράξει.

Την είπαν «ιπτάμενη νοικοκυρά», καθώς εξελίχθηκε στη μοναδική γυναίκα αθλήτρια που κέρδισε τέσσερα χρυσά μετάλλια σε μια και μόνη Ολυμπιάδα (100 μ., 200 μ., 80 μ. με εμπόδια και σκυταλοδρομία 4x100). Μόλις το 1988, στους Ολυμπιακούς της Σεούλ, πλησίασε το ρεκόρ της η Αμερικανίδα Φλόρενς Γκριφιθ Τζόινερ, όταν κέρδισε τρία χρυσά μετάλλια (100 μ., 200 μ., σκυταλοδρομία 4x100 μ.) και ένα ασημένιο (σκυταλοδρομία 4x400 μ.).

Στον ημιτελικό των 200 μ. λύγισε. Και δήλωσε στον άνδρα της και προπονητή της:

«Γιαν, φεύγω. Δεν αντέχω άλλο, είμαι μεγάλη πια...»

Εκείνος της έκανε ένα πατριωτικό κήρυγμα για την Ολλανδία, την οικογένεια, τον ίδιο. Της βρήκε εκατό λόγους, για τους οποίους έπρεπε να νικήσει. Η Φάνι πήρε την πρόκριση και την επόμενη μέρα κέρδισε το χρυσό μετάλλιο.

Στον τελικό των 80 μ. με εμπόδια, η Φάνι ξανάρχισε τα ίδια: «Δεν μπορώ. Είμαι μεγάλη πια. Πάμε να φύγουμε». Ο Γιαν συμφώνησε:

«Έχεις απόλυτο δίκιο. Θα σε λιώσουν τα κοριτσόπουλα. Εδώ που τα λέμε, για την ηλικία σου, γριά γυναίκα, δεν τα πήγες κι άσχημα. Μην τρέξεις. Θα βγεις πάτος και θα χαλάσεις την καλή σου εικόνα».

Η Φάνι τσαντίστηκε. Ποτέ άλλοτε ο άντρας της δεν την είχε αποκαλέσει «γριά». Μπήκε στον στίβο κι έτρεξε κόντρα στο μεγάλο φαβορί, την Αγγλίδα Μοριν Γκάρντερ. Έπεσαν μαζί στο νήμα. Την ίδια στιγμή, ακούστηκε ο εθνικός ύμνος της Βρετανίας. Η Φάνι θεώρησε ότι είχε χάσει. Ο ύμνος όμως δεν ήταν για να τιμηθεί η αντίπαλός της αλλ' επειδή εκείνη τη στιγμή στο στάδιο έμπαινε το βασιλικό ζευγάρι. Ελάχιστα αργότερα, η Φάνι πανηγύριζε. Το «φώτο φίνις» την είχε αναδείξει και πάλι νικήτρια.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Με τον εμφύλιο πόλεμο στην κορύφωσή του και τους νεκρούς των δύο πλευρών να λιπαίνουν τα βουνά, η Ελλάδα δεν είχε απαιτήσεις διάκρισης. Απλά, «έπρεπε» να μετάσχει, έστω κι αν η μόνη αθλητική διάκριση ήταν η νίκη, δυο χρόνια πριν, του Στέλιου Κυριακίδη στον μαραθώνιο της Βοστόνης.

Στο Λονδίνο ούτε ο Κυριακίδης είχε καμιά τύχη ούτε ο Ραγάζος στους δρόμους αντοχής ούτε ο Σύλλας που έμεινε έξω από τα τελικά της δισκοβολίας για μερικά εκατοστά.

Η καλύτερη εμφάνιση πραγματοποιήθηκε από τον παλαιστή Πετμεζά που κατέλαβε την 6^η θέση στην κατηγορία 67 κ. της ελληνορωμαϊκής.

Μετείχαν επίσης οι ομάδες ξιφασκίας, σκοποβολής και κωπηλασίας αλλά κι αυτές χωρίς διάκριση.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Ο Αμερικανός Χάρισον Ντίλαρντ, μόνιμος πρωταθλητής στα 110 εμπόδια, απέτυχε να προκριθεί στους αγώνες των ΗΠΑ στο αγώνισμά του. Πήρε το εισιτήριο συμμετοχής του την τελευταία στιγμή στα 100 μ. Έστω και έτσι κατάφερε να κερδίσει το χρυσό μετάλλιο με 10.3, ενώ τέσσερα χρόνια αργότερα βγήκε πρώτος στο Ελσίνκι, τρέχοντας στα 110 εμπόδια.

* Ο Αμερικανός δεκαθλητής Μπομπ Ματάιαν κέρδισε τους Ολυμπιακούς Αγώνες σε ηλικία 17 χρόνων στο Λονδίνο και επανέλαβε το θρίαμβό του και στο Ελσίνκι το 1952. Παρέμεινε αήττητος μέχρι το τέλος της καριέρας του.

* Η 22χρονη Ελίγκα Μισάκοβα της ομάδας γυμναστικής της Τσεχοσλοβακίας έπαθε πνευμονία μόλις έφθασε στο Λονδίνο. Πέθανε την ημέρα που ξεκίνησαν οι αγώνες. Τα άλλα κορίτσια της ομάδας, για να την τιμήσουν, ορκίστηκαν να κερδίσουν το χρυσό μετάλλιο και

τελικά το κατάφεραν. Όταν η σημαία της πατρίδας τους σηκώθηκε στον ψηλότερο ιστό, έφερε μια μαύρη λωρίδα σε ένδειξη πένθους.

* Παράδειγμα θέλησης ήταν στην Ουγγαρία ο σκοπευτής Κάρολι Τάκατς, λοχίας του στρατού. Σε μια άσκηση εκτόξευσης χειροβομβίδας έχασε το δεξί του χέρι, αλλά δεν το έβαλε κάτω. Άρχισε προπονήσεις με το αριστερό και δυο χρόνια αργότερα έγινε χρυσός Ολυμπιονίκης.

* Ο Φιλανδός Τάπιο Ραουταβάρα αναδείχθηκε Ολυμπιονίκης στον ακοντισμό με την τελευταία του βολή και ξέσπασε σε τρελά πανηγύρια. Αποτέλεσμα ήταν να πέσει, να χτυπήσει στο κεφάλι και να μεταφερθεί στο νοσοκομείο. Αργότερα, εργάστηκε ως ηθοποιός και τραγουδιστής, ώσπου, σε ηλικία 64 χρόνων, βρήκε τραγικό θάνατο. Στη διάρκεια μιας φωτογράφισης, έπεσε, χτύπησε πάλι το κεφάλι του και στις 25 Σεπτεμβρίου 1979 πέθανε από εγκεφαλική αιμορραγία.

* «Βίος και πολιτεία» ήταν ο Μεξικανός στρατηγός Ουμπέρτο Μαρίλες Κόρτες, που κέρδισε στην ιππασία. Το 1964, ύστερα από ένα πάρτι στην Πόλη του Μεξικού, πυροβόλησε κάποιο μοτοσικλετιστή γιατί του έκλεισε το δρόμο και οδηγήθηκε στην φυλακή. Αφέθηκε αργότερα ελεύθερος με διάταγμα χάριτος που υπέγραψε ο πρόεδρος της χώρας. Το 1972, συνελήφθη στο Παρίσι για εμπόριο ναρκωτικών αλλά πέθανε στη φυλακή πριν να γίνει η δίκη του.

* Η Γαλλίδα Ολυμπιονίκης στη σφαίρα και το δίσκο, Μισελίν Οστερμάγιερ, μόλις είχε πάρει με άριστα το πτυχίο της στο πιάνο από την Ακαδημία Μουσικής του Παρισιού. Αργότερα, απέκτησε σπουδαία φήμη σολίστ δίνοντας κονσέρτα σε όλη την Ευρώπη.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ

* Ο 4^{ος} νικητής στα 400 μ., Ντέιβ Μαλόουν, διετέλεσε αργότερα πρεσβευτής των ΗΠΑ στις χώρες Λεσότο, Ζουαζιλάνδη, Μποτσουάνα και Αν. Γερμανία....

* Ο Σουηδός Γκερτ Φρέντρικσον πήρε έξι χρυσά μετάλλια στο κανόε-καγιάκ, σε τέσσερις συνεχόμενες Ολυμπιάδες (1948-1960)....

* Στο μπάσκετ, η επίθεση της εθνικής ομάδας της Ιρλανδίας είχε μέσον όρο ανά αγώνα μόλις 17 πόντους....

* Οι διοργανωτές δεν άφησαν τον Αργεντινό μποξέρ Πασκουάλ Πέρες να αγωνιστεί γιατί τον μπέρδευαν με τον αδελφό του που μετείχε σε βαρύτερη κατηγορία....

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 4.8.2009)